

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Zástupce

JUDr. Jaroslav Novák, Ph.D.
advokát
IČO 668 49 331
Trojanova 2022/12
120 00 Praha 2

Instituce

Česká pojišťovna a.s.
IČO 452 72 956
Spálená 75/16
110 00 Praha 1

Zástupce

Mgr. Robert Němec, LL.M.
advokát
IČO 662 41 821
Jáchymova 26/2
110 00 Praha 1

Č. j. FA/SR/ZP/393/2017 - 30

Praha 4. 3. 2019

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 11. 4. 2017 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), ve věci určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ ze dne 25. 3. 2005 a zaplacení částky 246.634 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % p.a. ode dne 10. 3. 2017 do dne zaplacení, o námitkách Navrhovatele ze dne 21. 1. 2019, č. j. FA/SR/ZP/393/2017 - 27, proti nálezů finančního arbitra ze dne 7. 1. 2019, č. j. FA/SR/ZP/393/2017 - 26, takto:

Námitky navrhovatele, ■, doručené finančnímu arbitrovi dne 21. 1. 2019, č. j. FA/SR/ZP/393/2017 - 27, se zamítají a nález finančního arbitra ze dne 7. 1. 2019, č. j. FA/SR/ZP/393/2017 - 26, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi potvrzuje.

Odůvodnění:

1. Řízení o návrhu

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti pojistné smlouvy, kterou s Institucí uzavřel, mimo jiné pro rozpor se zákonem a neurčitost pojistné smlouvy, a vydání bezdůvodného obohacení z neplatné pojistné smlouvy se zákonným úrokem z prodlení.

Finanční arbitr rozhodl ve sporu mezi Navrhovatelem a Institucí nálezem ze dne 7. 1. 2019, č. j. FA/SR/ZP/393/2017 - 26 (dále jen „Nález“).

Finanční arbitr zjistil, že dne 25. 3. 2005 uzavřel Navrhovatel s Institucí pojistnou smlouvu č. ■ označenou jako *Životní pojištění Dynamik S*, s počátkem pojištění dne 26. 3. 2005 a pojistnou dobou 13 let, s pojištěním pro případ smrti nebo dožití, s garantovanou pojistnou částkou pro případ smrti ve výši 150.000 Kč, s úrazovým pojištěním dospělých, s pojištěním závažných onemocnění a pojištěním zproštění od placení pojistného, s celkovým měsíčním běžným pojistným ve výši 2.500 Kč (dále jen „Pojistná smlouva“).

Finanční arbitr současně nezjistil, že by se součástí Pojistné smlouvy nestaly Všeobecné pojistné podmínky pro životní pojištění schválené představenstvem České pojišťovny a.s. dne 14. 9. 2004 pod č. j. 4 (dále jen „Všeobecné pojistné podmínky“) a Doplňkové pojistné

podmínky životního pojištění ve verzi ŽP-DPP-DYKS-0005 (dále jen „Doplňkové pojistné podmínky“).

Ze shromážděných podkladů vyplynulo, že ke dni 25. 3. 2018 došlo k zániku pojištění sjednaného Pojistnou smlouvou z důvodu uplynutí pojistné doby s výplatou pojistného plnění ve výši 186.134 Kč dne 20. 4. 2018.

Finanční arbitr zjistil, že ujednání Doplňkových pojistných podmínek, konkrétně článek 1 bod 2.1. Doplňkových pojistných podmínek o strhávání počátečních a správních nákladů: *„Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého účtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o počáteční a správní náklady stanovené podle pojistně technických zásad“* a článek 1 body 1.5 a 1.6 o strhávání rizikového pojistného za životní pojištění: *„1.5. Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého účtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o rizikové pojistné za pojištění pro případ smrti a o rizikové pojistné za další sjednaná pojištění. 1.6. Rizikové pojistné za pojištění pro případ smrti a rizikové pojistné za další sjednaná pojištění stanoví pojistitel podle pojistně technických zásad, především s ohledem na pohlaví a věk pojištěného, pojistnou částku platnou pro aktuální účtovací období a na zdravotní stav pojištěného k datu sjednání pojištění nebo k datu poslední změny pojistné částky nebo pojistného“*, jsou neplatná podle § 37 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění ke dni uzavření Pojistné smlouvy (dále jen „starý občanský zákoník“), protože jsou neurčitá.

Při posuzování oddělitelnosti neplatných smluvních ujednání od ostatních částí Pojistné smlouvy finanční arbitr musel dovodit neplatnost Pojistné smlouvy jako celku, neboť nezjistil, že by bylo možné oddělit neplatná ujednání o nákladech a rizikovém pojistném od ostatních ujednání Pojistné smlouvy, protože nedovodil vůli Instituce uzavřít Pojistnou smlouvu, která by poskytovala Navrhovateli pojistnou ochranu bezúplatně.

Navrhovatel nedoložil, že určení neplatnosti Pojistné smlouvy by bylo nezbytné pro uplatnění jeho práv. Protože finanční arbitr zjistil, že pojištění sjednané Pojistnou smlouvou bylo ukončeno a Navrhovatel již není povinen hradit pojistné, nedovodil právní zájem Navrhovatele na určení neplatnosti Pojistné smlouvy ve výroku Nálezu.

Po posouzení námítky promlčení, kterou Instituce v řízení důvodně vznesla k nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení a po zohlednění pojistného plnění, které Instituce Navrhovateli vyplatila a jehož výše přesáhla výši nepromlčeného pojistného uhrazeného Navrhovatelem za životní pojištění, finanční arbitr návrh Navrhovatele zamítl.

Finanční arbitr je příslušný řešit pouze spory ze životního pojištění. Navrhovatel a Instituce si však v Pojistné smlouvě současně sjednali i úrazového pojištění (pojištění smrti následkem úrazu a pojištění trvalých následků úrazu včetně progresivního plnění, pojištění doby nezbytného léčení tělesného poškození úrazem), pojištění závažných onemocnění a pojištění zproštění od placení pojistného. K řešení části sporu o platnost těchto doplňkových pojištění finanční arbitr příslušný není, a proto řízení v části týkající se úrazového pojištění, pojištění závažných onemocnění a pojištění zproštění od placení pojistného podle § 9 písm. a) ve spojení s § 14 odst. 1 písm. a) zákona o finančním arbitrovi zastavil.

3. Námítky Navrhovatele

Navrhovatel nesouhlasí s Nálezem v plném rozsahu.

Navrhovatel namítá, že doplňková pojištění jsou závislá na existenci životního pojištění a nemohou být sjednána samostatně, jak potvrzuje rovněž text samotné Pojistné smlouvy (čl. 1 bod 6.2 Doplňkových pojistných podmínek). Jestliže finanční arbitr dovodil neplatnost Pojistné smlouvy v části životního pojištění, je podle názoru Navrhovatele povinen zkoumat její oddělitelnost od zbytku smlouvy sjednávajícího další pojištění, když posouzení oddělitelnosti jednotlivých částí je pouze otázkou právní, nikoli sporem ohledně jiného než životního pojištění. Navrhovatel je přesvědčen, že je nutné konstatovat neplatnost celé

Pojistné smlouvy a provést vypořádání bezdůvodného obohacení v plném rozsahu, tj. bez vyloučení pojistného zaplaceného na základě neživotních pojištění. Navrhovatel požaduje, aby finanční arbitr zrušil výrok I. Nálezu.

Navrhovatel namítá, že závěry finančního arbitra o neoddělitelnosti neplatných ujednání o nákladech a rizikovém pojistném od Pojistné smlouvy jako celku se nezakládají na skutkových zjištěních, ani Instituce se v průběhu řízení nevyjádřila tak, že tato ujednání považuje za neoddělitelná od Pojistné smlouvy.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr se nezabýval dalšími důvody neplatnosti Pojistné smlouvy, konkrétně neurčitostí pojistného plnění jako podstatné náležitosti Pojistné smlouvy, rozporem vůle Instituce a písemné Pojistné smlouvy (Instituce snižovala kapitálovou hodnotu o náklady a rizikové pojistné, ačkoliv Pojistná smlouva neobsahovala konkrétní výši počátečních a správních nákladů a rizikového pojistného), rozporem se zákazem nekalých obchodních praktik (produkt byl prezentován jako spoření a Navrhovatel nebyl seznámen s nákladovou strukturou pojištění) a nepřevzetím pojistného rizika.

Navrhovatel *„požaduje, aby finanční arbitr podrobil revizi svůj závěr ohledně neplatnosti Pojistné smlouvy, neboť jeho závěry nejsou podloženy skutkovým zjištěním, a jsou proto nezákonné. Navrhovatel apeluje na finančního arbitra, aby se řádně vypořádal s argumentací navrhovatele ohledně jednotlivých dalších důvodů neplatnosti Pojistné smlouvy a aby doplnil dokazování ve vztahu ke kampani „Takové lepší spoření“.“*

Navrhovatel namítá, že se Instituce obohatila na úkor Navrhovatele úmyslně a opakovaně odkazuje na rozpor Pojistné smlouvy se skutečnou vůlí Instituce, která nikdy nezamýšlela poskytnout Navrhovateli plnění v rozsahu sjednaném v Pojistné smlouvě, a vědomost Instituce o nesjednání nákladové struktury, neboť to byla právě Instituce, kdo formuloval text Pojistné smlouvy. Navrhovatel tvrdí, že Instituce nejpozději od zveřejnění úředního sdělení České národní banky k některým informačním povinnostem ze dne 2. 5. 2012 v částce 6/2012, publikovaného dne 14. 5. 2012, věděla, že Pojistnou smlouvu uzavřela s Navrhovatelem v rozporu se zákonem (o pojišťovnictví a ochraně spotřebitele) a byla tak srozuměna s tím, že od Navrhovatele přijímá bezdůvodné obohacení.

Navrhovatel namítá, že *„[j]e rovněž otázkou, jak mohl a měl navrhovatel učinit úvahu o neplatnosti Pojistné smlouvy, když finanční arbitr dovedl neplatnost Pojistné smlouvy pouze s ohledem na neoddělitelnost neplatných ujednání o správních a počátečních nákladech a rizikovém pojistném, která shledal pro instituci zásadními. Navrhovatel je přesvědčen, že sám takovouto úvahu učinit nemohl, když neměl informace o ekonomických principech fungování instituce.“*

Navrhovatel namítá, že argumentace finančního arbitra rozhodnutím Nejvyššího soudu 33 Odo 938/2002 ze dne 20. 2. 2003 není přílehavá, když dané rozhodnutí neřeší spor ze spotřebitelské smlouvy, kde by jedna ze smluvních stran měla povinnost jednat s odbornou péčí, což je v posouzení otázky úmyslu klíčové.

K posouzení mravnosti námitky promlčení vznesené Institucí Navrhovatel namítá, že finanční arbitr nezohlednil důvody neplatnosti Pojistné smlouvy spočívající výlučně na straně Instituce a rovněž nezohlednil okolnosti, za nichž Pojistnou smlouvu strany uzavřely, tedy nerovné postavení Navrhovatele jako spotřebitele vůči Instituci a časovou asymetrii plnění z Pojistné smlouvy, z níž profituje výlučně Instituce, která neplatnost způsobila. Navrhovatel v této souvislosti zdůrazňuje rovněž zásady poctivosti a dovolání se právní jistoty v dobré víře. Navrhovatel dovozuje, že Instituce vznesla námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy.

Navrhovatel namítá nesprávný postup finančního arbitra při zúčtování v režimu § 457 starého občanského zákoníku. Navrhovatel tvrdí, že finanční arbitr nesprávně interpretoval rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 52/2002 (*poznámka finančního arbitra - Navrhovatel nesprávně uvádí 29 Cdo 52/2002*), když nejprve aplikoval námitku promlčení a teprve následně zúčtoval vzájemně poskytnutá plnění. Podle Navrhovatele tak finanční arbitr nejprve z úřední povinnosti provede vzájemné zúčtování

všech plnění z neplatné Pojistné smlouvy a stanoví rozdíl (saldo), který uloží k úhradě té ze stran, která plnila méně, tj. v posuzovaném případě Instituci částku 246.634 Kč. Teprve proti takto stanovenému rozdílu (saldo) může Instituce vznést námitku promlčení.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr se nevypořádal se všemi jeho námitkami, což činí jeho rozhodnutí nepřezkoumatelným a nezákonným.

Navrhovatel požaduje, aby finanční arbitr „výrok II. Nálezu v souladu s § 90 odst. 1 písm. b) správního řádu zrušil a věc znovu projednal v rámci prvoinstančního řízení“, protože „[n]ezákonnost rozhodnutí finančního arbitra spočívající v nevypořádání se s námitkami navrhovatele nemůže být zhojena v rámci námitkového řízení, neboť účastníkům řízení by tímto postupem bylo fakticky upřeno právo na projednání sporu v rámci dvouinstančního správního řízení. Ten z účastníků, kterému bude nově uložena povinnost, by neměl možnost se proti této skutečnosti odvolat.“

Navrhovatel požaduje, aby finanční arbitr v rozhodnutí o námitkách rozhodl tak, že „[v]ýrok II. se mění a nově zní takto: Instituce je povinna zaplatit navrhovateli částku 246.634 Kč a úrok z prodlení ve výši 8,05 % p.a. z částky 392.767 Kč od 10. 3. 2017 do 20. 4. 2018 a úrok z prodlení ve výši 8,05 % p.a. z částky 246.634 Kč od 21. 4. 2018 do zaplacení, a to do 3 dnů od právní moci Nálezu.“

4. Vyjádření Instituce

Instituce nesouhlasí s námitkami Navrhovatele a trvá na svých předchozích vyjádřeních.

Instituce odmítá, že by se na úkor Navrhovatele úmyslně obohatila z neplatné Pojistné smlouvy, když je stále přesvědčena o platnosti Pojistné smlouvy.

Instituce odmítá, že by byl Navrhovatel uveden z její strany v omyl, a pokud byl Navrhovatel v omylu, zavinil si jej vlastní nedbalostí.

Instituce odmítá, že by úmyslně formulovala text Pojistné smlouvy tak, aby výše nákladů, poplatků, rizikového pojistného, nebyla specifikována, když ta je stanovena podle vnitřních pojistně technických zásad pojistitele. Instituce argumentuje, že konkrétní částky nákladů vychází z interního nastavení pojistně matematických zásad pojistitele, přičemž v době uzavření Pojistné smlouvy Instituci nevyplývala povinnost o těchto zásadách Navrhovatele informovat. Navrhovatel svým podpisem stvrdil, že je s takovým způsobem určení výše nákladů a rizikového pojistného srozuměn. Z tohoto důvodu nemůže být Pojistná smlouva neplatná jako celek.

K námitce uplatnění námitky promlčení v rozporu s dobrými mravy Instituce odmítá, že by se právní vztah z Pojistné smlouvy mezi Navrhovatelem a Institucí formoval za okolností, které by byly v rozporu se zákonem. Instituce namítá, že námitku promlčení neuplatnila s cílem poškodit Navrhovatele, ale chránit své vlastní zájmy, a odmítá tedy, že by námitku promlčení neuplatnila v dobré víře.

Instituce nesouhlasí s posouzením počátku běhu subjektivní promlčecí doby práva Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení, neboť v případě neplatnosti Pojistné smlouvy měl Navrhovatel ve světle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3148/2009, veškeré informace potřebné pro případný závěr o neplatnosti Pojistné smlouvy k dispozici již v době jejího uzavření.

5. Řízení o námitkách

Zákon o finančním arbitrovi zaručuje podle § 16 odst. 1 stranám sporu právo podat proti nálezu finančního arbitra odůvodněné námitky, a to v zákonem stanovené lhůtě 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení nálezu; včasné podané námitky mají odkladný účinek. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje o námitkách rovněž finanční arbitr, který nález potvrdí nebo změní. Jelikož zákon o finančním arbitrovi upravuje náležitosti námitek a zásady řízení o námitkách pouze částečně, postupuje finanční arbitr

podle těch ustanovení správního řádu, která upravují odvolání jako řádný opravný prostředek a průběh odvolacího řízení (srov. § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81 a násl. a § 141 odst. 9 správního řádu).

Finanční arbitr posoudil Námitky Navrhovatele jako přípustné odůvodněné námitky ve smyslu § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81, 82 a 83 správního řádu.

Finanční arbitr vedle posouzení správnosti Nálezu vzhledem k podaným Námitkám Navrhovatele současně posoudil, zda v řízení postupoval v souladu se zákonem a ostatními právními předpisy, především zda byl k vydání Nálezu příslušný, zda nepřekročil svou pravomoc, zda v řízení postupoval v souladu s procesně-právními předpisy, zejména zda dbal a šetřil práv účastníků řízení, jednal v souladu se zásadou legitimního očekávání, nezneužil správního uvážení, účastníky řízení řádně poučoval či zda neporušil některou další ze základních zásad činnosti správních orgánů vtělených do úvodních ustanovení správního řádu, případně jestli k takovému závěru není alespoň důvodné podezření.

Finanční arbitr ve věci samé v mezích své pravomoci a působnosti dané zákonem o finančním arbitrovi rozhodl Nálezem, tedy takovou formou rozhodnutí, kterou mu přikazuje § 15 zákona o finančním arbitrovi. Vzhledem k povaze věci a její složitosti je finanční arbitr toho názoru, že v řízení postupoval bez průtahů a rozhodl v přiměřené lhůtě (§ 6 správního řádu, § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi). Finanční arbitr rozhodl Nálezem podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy (§ 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, § 2 odst. 4 správního řádu).

Nález obsahuje jak výrokovou část, tak detailní odůvodnění a poučení účastníků řízení (§ 15 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi). Odůvodnění Nálezu zachycuje veškeré úvahy finančního arbitra a provedené právní posouzení zjištěného skutkového stavu, včetně uvedení všech právních předpisů, které finanční arbitr aplikoval, a vypořádání se se všemi podklady, které měl finanční arbitr k dispozici od účastníků řízení a které si v řízení i sám vyžádal.

Finanční arbitr nepovažuje za nutné znovu definovat a vykládat sporná ujednání Pojistné smlouvy tak, jak učinil v Nálezu ani vyjadřovat se k těm námitkám, které účastníci řízení vznesli již v řízení před vydáním Nálezu a nedoložili je jinými podklady. Smyslem vypořádání tvrzení účastníků řízení a hodnocení podkladů v řízení před finančním arbitrem není, stejně jako v řízení soudním, podrobné vyvracení každého tvrzení účastníků a provádění každého předloženého či označeného podkladu.

V tomto směru finanční arbitr odkazuje na závěry Ústavního soudu v rozhodnutí ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, že *„[n]ení porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná“*.

Finanční arbitr po posouzení průběhu řízení a všech úkonů v řízení s ohledem na výše uvedené nezjistil, že by v řízení nepostupoval v souladu s právními předpisy a nerespektoval při tom rovněž zásady řízení před finančním arbitrem podle zákona o finančním arbitrovi a zásady správního řízení obsažené v § 2 – 8 správního řádu.

5.1. K příslušnosti finančního arbitra

V § 1 odst. 1 písm. e) zákona o finančního arbitra je vymezena příslušnost finančního arbitra tak, že *„[k] rozhodování sporu spadajícího jinak do pravomoci českých soudů je příslušný též finanční arbitr (dále jen „arbitr“), jedná-li se o spor mezi spotřebitelem a pojistitelem nebo pojišťovacím zprostředkovatelem při distribuci životního pojištění nebo při výkonu práv a plnění povinností ze životního pojištění“*.

Finanční arbitr je tedy příslušný řešit pouze spory ze životního pojištění.

Podle § 54 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“), resp. ve znění účinném ke dni uzavření Pojistné smlouvy, je životní pojištění pojištěním pro případ smrti, dožití se určitého věku nebo dne určeného smlouvou jako konec pojištění, anebo pro případ jiné skutečnosti týkající se změny osobního postavení člověka. Za pojištění změny osobního postavení člověka se např. považuje svatební pojištění, pojištění narození dítěte. Obdobnou úpravu obsahuje i § 2833 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, který zákon o pojistné smlouvě (i starý občanský zákoník) s účinností od 1. 1. 2014 nahradil a který obsahuje právní definici životního pojištění v okamžiku rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí.

Pojistná smlouva, která je předmětem tohoto sporu, obsahuje životní pojištění (pojištění pro případ smrti nebo dožití) a současně úrazové pojištění (srov. § 60 a násl. zákona o pojistné smlouvě), pojištění závažných onemocnění a pojištění zproštění od placení pojistného, jako pojištění pro případ invalidity (srov. § 62 zákona o pojistné smlouvě: „*V pojistné smlouvě lze dohodnout i jiné skutečnosti související se zdravotním stavem pojištěného, se kterými je spojena povinnost pojistitele poskytnout pojistné plnění.*“). Tato neživotní pojištění konzumovala část pojistného placeného měsíčně Navrhovatelem na základě Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr není příslušný řešit platnost úrazového pojištění, pojištění závažných onemocnění a pojištění zproštění od placení pojistného sjednaných v Pojistné smlouvě a není ani příslušný rozhodnout o vydání pojistného, které slouží na úhradu úrazového pojistného, pojistného za pojištění závažných onemocnění a pojistného za pojištění zproštění od placení pojistného. Pokud by tedy v Nálezu finanční arbitr o neživotním pojištění a o pojistném zaplaceném za neživotní pojištění rozhodl, bylo by jeho rozhodnutí v této části nicotné podle § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 77 odst. 1 správního řádu, neboť by finanční arbitr rozhodl o něčem, k čemu nebyl věcně příslušný. Toto odpovídá i článku 2 odst. 2 usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, který stanoví, že „*[s]tátní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.*“

Finanční arbitr tedy rozhodl správně, když v Nálezu výrokem I. řízení v části úrazového pojištění, pojištění závažných onemocnění a pojištění zproštění od placení pojistného zastavil.

5.2. *K nevyořádaným tvrzením Navrhovatele a neprovedeným důkazům*

Finanční arbitr shledal Pojistnou smlouvu neplatnou pro neoddělitelnost neurčitých ujednání o počátečních a správních nákladech a rizikovém pojistném od Pojistné smlouvy, nezabýval se proto s odkazem na procesní ekonomii případnými vadami předmluvní fáze a jinými důvody neplatnosti Pojistné smlouvy, které dovozoval Navrhovatel, když jejich případné zjištění by již nijak neovlivnilo výrokovou část Nálezu.

Finanční arbitr tedy pro nadbytečnost nezjišťoval informace ke kampani „Takové lepší spoření“, na kterou odkazoval Navrhovatel. Nadto Navrhovatel nijak nekonkretizoval, zda byl v rámci dané kampaně osloven a kým, jaké informace mu byly v rámci této kampaně předány, jaké konkrétní informace by měl finanční arbitr zjišťovat, co by tyto informace měly prokazovat v daném konkrétním vztahu Navrhovatele s Institucí a jak by tato zjištění ovlivnila rozhodnutí ve věci.

Finanční arbitr v dané souvislosti odkazuje na rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 9. 1. 2014, sp. zn. I. ÚS 191/12, ve spojení s rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 3. 11. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1564/2010, ve kterém soud judikoval, že „*[z]a nedůvodnou pak považuje dovolací soud námitku dovolatele, že se odvolací soud nevypořádal se závěrem*

soudu prvního stupně, že smlouva o půjčce je neplatná i podle ustanovení § 196a odst. 3 obch. zák. Shledal-li totiž odvolací soud neplatnost smlouvy o půjčce z důvodů podle ustanovení § 196a odst. 1 obch. zák. nebylo pro rozhodnutí ve věci potřebné, aby zkoumal, zda je neplatná i z jiného důvodu“ a dále též na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. 6. 2002, sp. zn. 29 Odo 705/2001, ve kterém soud judikoval, že „[o]tázka právního posouzení skutkových zjištění, která soud učinil, je pouze věcí soudu, přičemž soud není vázán právními závěry, které z těchto skutkových zjištění učinil účastník řízení. Jestliže tedy soud dospěl k tomu závěru, že tvrzení žalované o neplatnosti smlouvy je důvodné, není již rozhodující, že shledal jiný důvod neplatnosti, než ke kterému dospěla žalovaná. Jinými slovy, jestliže soud prvního stupně ze skutkových zjištění o obsahu posuzované smlouvy dovodil, že těmto skutkovým zjištěním je třeba přiřadit jako důvod neplatnosti smlouvy neurčitost předmětu plnění, nikoli nemožnost plnění (jak kvalifikovala uvedená skutková tvrzení žalované), nelze mu vytýkat nesprávné právní posouzení z hlediska porušení zásady koncentrace řízení. Jak správně uvedl odvolací soud, právní závěry žalované nejsou pro posouzení jejích námitek rozhodné. Rozhodná jsou pouze její skutková tvrzení a tato tvrzení závěr, že je smlouva neplatná, obsahovala“.

5.3. K úmyslu Instituce bezdůvodně se obohatit a uplatnění námitky promlčení v rozporu s dobrými mravy

Pokud jde o tvrzené úmyslné bezdůvodné obohacení Instituce, finanční arbitr opakovaně odkazuje na přílehlavé závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 33 Odo 938/2002, ačkoliv v daném případě nešlo o spor ze spotřebitelské smlouvy, že je „nutno prokázat existenci vědomosti žalovaného o tom, že při uzavírání smlouvy o sdružení a při přijetí vkladu od žalobkyně musel žalovaný skutečně vědět nebo být minimálně srozuměn (úmysl nepřímý) s tím, že přijetím finanční částky na svůj účet se bezdůvodně obohacuje. Takové skutkové závěry by přitom musely vyplynout z dokazování provedeného v tomto řízení, neboť Nejvyšší soud ČR je vázán skutkovými zjištěními, která učinil na základě provedeného dokazování odvolací soud. V průběhu řízení však nebyla prokázána vědomost žalovaného o tom, že může získat bezdůvodné obohacení, a že s tímto následkem svého jednání byl srozuměn. Z dokazování naopak vyplynulo, že po uzavření smlouvy a vložení finančních prostředků žalobkyní na účet žalovaného, vyplatil žalovaný žalobkyni úroky z jejího vkladu. Nelze akceptovat názor dovolatelky, že úmysl bezdůvodně se obohatit lze dovodit již z toho, že činnost žalovaného je podle platné právní úpravy zakázána“.

Finanční arbitr setrvává na závěru, že v řízení nezjistil, že by se Instituce nechovala v souladu se smlouvou, kterou považovala za platnou, nebo že by nebyla připravena Navrhovateli plnit v případě nastalé pojistné události, což také učinila dne 20. 4. 2018, když vyplatila Navrhovateli pojistné plnění při dožití se konce sjednané pojistné doby. Navrhovatel své tvrzení, že Instituce měla úmysl, ať přímý nebo nepřímý, se bezdůvodně obohatit na úkor Navrhovatele, ničím nedoložil.

Finanční arbitr opakovaně odmítá jako nedůvodnou námitku Navrhovatele, že úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele lze dovodit v souvislosti s úředním sdělením České národní banky ze dne 2. 5. 2012 publikovaném dne 14. 5. 2012, když vydané úřední sdělení není způsobilé jakkoli prokázat úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele. Jak již finanční arbitr vysvětlil v Nálezu, úmyslné jednání by muselo být v konkrétním vztahu Navrhovatele s Institucí v řízení prokázáno, nelze jej pouze dovozovat.

Finanční arbitr uzavírá, že z předložených podkladů nevyplývá, že by Instituce uzavřela úmyslně neplatnou Pojistnou smlouvu. Dobrá víra Instituce o tom, že přijaté pojistné je jejím majetkem, tak trvá až do pravomocného rozhodnutí, že Pojistná smlouva je neplatná.

Stejně tak finanční arbitr ani po opakovaném posouzení jednotlivých Navrhovatelem tvrzených důvodů, proč by měla námitka promlčení vznesená Institucí být v rozporu

s dobrými mravy, nezjistil, že by v tomto případě nastaly výjimečné okolnosti, které by měly takovou intenzitu, aby zavadaly příčinu k odepření práva vznést námitku promlčení.

Finanční arbitr zdůrazňuje, že smyslem institutu promlčení je přispět právní jistotě (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3825/2011: „...*neboť institut promlčení přispívající k jistotě v právních vztazích je institutem zákonným, a tedy použitelným ve vztahu k jakémukoliv právu, které se podle zákona promlčuje*“).

Promlčení tedy slouží v dlouhodobých smluvních vztazích právní jistotě, mimo jiné tím, že brání tomu, aby bylo ekonomicky velmi výhodné platnost smluvního vztahu zpochybnit.

Nelze odhlédnout od skutečnosti, že Navrhovatel je tou stranou, která se dovolává určení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení, nikoliv Instituce. Je tedy na Navrhovateli, aby zvážil, zda je pro něj ekonomicky příznivé domáhat se vyslovení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení nebo zda by ho takové jednání ekonomicky poškodilo, např. za situace, kdy je nepromlčená částka pojistného nižší než pojistné plnění/hodnota odkupného.

Ustanovení § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi sice stanoví, že „[ř]ízení se zahajuje na návrh navrhovatele“, nicméně žádné ustanovení zákona o finančním arbitrovi neukládá, že výsledek musí být pro navrhovatele příznivý, ba naopak podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi „[a]rbitr je povinen rozhodovat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy“, tudíž výsledek řízení pro navrhovatele může být i negativní (např. navrhovatel obdrží méně, než instituce nabízela smírně, navrhovatel obdrží jako vydání z bezdůvodného obohacení nižší částku než by činilo odkupné, kdyby pojistná smlouva byla platná atd.).

Finanční arbitr uzavírá, že na základě shromážděných podkladů nezjistil, že by Instituce vznesla námitku promlčení za jiným účelem než jako obranu proti uplatněnému nároku.

5.4. K vydání bezdůvodného obohacení

Podle § 451 odst. 1 starého občanského zákoníku platí, že [k]do se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat.“ Podle odst. 2 je bezdůvodným obohacením „*majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.*“

Podle § 457 starého občanského zákoníku dále platí, že „[j]e-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal.“

Finanční arbitr v Nálezu dovodil, že se Instituce na úkor Navrhovatele obohatila přijatým pojistným a Navrhovatel se na úkor Instituce obohatil přijatým pojistným plněním.

Finanční arbitr současně v Nálezu vypořádal námitku promlčení nároku Navrhovatele, kterou Instituce důvodně vznesla, tak, že za mezní datum rozhodné pro promlčení stanovil den 11. 4. 2014, tj. tři roky před podáním návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem. Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil, že Navrhovatelem uhrazené platby pojistného ode dne 11. 4. 2014 do konce pojištění (25. 3. 2018) odpovídají částce 146.722 Kč, z toho za životní pojištění Navrhovatel v tomto období uhradil 99.967,85 Kč (Navrhovatel uhradil 30.080 Kč za úrazové pojištění a 16.674,15 Kč za pojištění závažných onemocnění). Finanční arbitr současně zjistil, že Instituce vyplatila Navrhovateli dne 20. 4. 2018 pojistné plnění ve výši 186.134 Kč.

Finanční arbitr ve smyslu rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 52/2002, zúčtoval nepromlčené pojistné uhrazené Navrhovatelem za životní pojištění s vyplaceným pojistným plněním, a protože pojistné plnění poskytnuté Institucí převyšovalo nepromlčené pojistné uhrazené Navrhovatelem, nemohl finanční arbitr Navrhovateli z neplatné Pojistné smlouvy přiznat žádné plnění.

Navrhovatel shodně jako před vydáním Nálezu namítá, že při vzájemném zúčtování pohledávek je nutné nejprve na základě započtení všech vzájemných pohledávek dojít k závěru, která ze stran se obohatila, a teprve proti takto zjištěnému nároku je možné vznést námitku promlčení.

Finanční arbitr již v části 5.5. Nálezu podrobně tuto námitku Navrhovatele vypořádal i s odkazem na relevantní judikaturu.

Finanční arbitr vedle již v Nálezu citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2007, sp. zn. 33 Odo 791/2005, odkazuje při zdůvodnění provedeného zúčtování na další rozhodnutí Nejvyššího soudu, z nichž vyplývá, že při vzájemném vypořádání plnění z neplatné smlouvy v režimu § 457 starého občanského zákoníku je námitka promlčení zásadně přípustná, soud k ní nepřihlédne pouze tehdy, pakliže by nemohl promlčení namítat druhý účastník (vlastnické právo).

Tak například rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. 20 Cdo 4739/2015, předpokládá: *„K námitce promlčení Nejvyšší soud také již opakovaně konstatoval, že jde-li o vrácení plnění z neplatné smlouvy, vyplývá synallagmatický vztah ze zákona. V takovém případě se uplatní ustanovení § 107 odst. 3 obč. zák., jehož smyslem je zachování rovnováhy práv obou smluvních stran neplatné smlouvy (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2012, sp. zn. 28 Cdo 3041/2010).“* Nejvyšším soudem odkazované rozhodnutí judikuje, že *„[z] výše uvedeného pro posuzovaný případ plyne, že pokud si účastníci podle kupní smlouvy ze dne 6. 10. 2002 plnili (prodávající převzali kupní cenu a kupující převzal předmětný automobil), vznikl mezi nimi synallagmatický závazek ze zákona dle § 457 obč. zák., a obě strany byly povinny si tato plnění vzájemně vrátit. Na charakteru jejich synallagmatického závazku nic nemění ani okolnost, že předmětný automobil byl vrácen nikoliv prodávajícímu, ale vlastníku, tj. okradenému M. B. (resp. jeho pojišťovně). Tímto "vrácením" předmětného automobilu žalobce splnil svou povinnost vyplývající ze synallagmatického závazku. Jelikož vlastnické právo M. B. se v souladu s § 100 odst. 2 obč. zák. nepromlčuje, nemohl podle § 107 odst. 3 obč. zák. P. Č. ani žalobce vznést námitku promlčení. Z téhož důvodu nemohou promlčení namítat ani žalovaní. Protože žalovaným námitka promlčení nepřísluší, je pro posouzení věci nerozhodné, zda k promlčení práva skutečně došlo, tedy i to, zda objektivní promlčecí doba marně uplynula“,* výkladem a *contrario* tedy platí, že v případě, že je žalovaný oprávněn vznést námitku promlčení a učiní-li tak, musí se soud promlčením při zúčtování zabývat. Obdobně se Nejvyšší soud vyjádřil například v rozhodnutí ze dne 8. 8. 2016, sp. zn. 28 Cdo 2327/2016.

Ze všech citovaných rozhodnutí vyplývá, že v případě neplatné smlouvy, na jejímž základě si strany poskytly (průběžně poskytovaly) peněžitá plnění, vzniká oběma smluvním stranám právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení odpovídající poskytnutým peněžním prostředkům v režimu § 107 starého občanského zákoníku; přitom právo na vydání peněžitého plnění z neplatné smlouvy představuje právo, které se promlčuje, a není v takovém případě na místě aplikace § 107 odst. 3 starého občanského zákoníku.

Z finančnímu arbitrovi dostupné soudní judikatury nevyplývá, že by při vzájemném zúčtování plnění stran neplatné smlouvy finanční arbitr měl provádět zúčtování na již promlčená práva.

Finanční arbitr proto opakovaně tuto námitku Navrhovatele odmítá.

Finanční arbitr současně odmítá argumentaci Instituce, že se v daném případě použije dvouletá subjektivní promlčecí doba, když finanční arbitr nemá za prokázané, že by Navrhovatel při uzavření Pojistné smlouvy věděl o její neplatnosti a o tom, že se Instituce bezdůvodně obohacuje strháváním nákladů v konkrétní výši. Finanční arbitr proto tuto námitku Instituce odmítá a setrvává na svých závěrech, které podrobně rozvedl v kapitole 5.5 Nálezu.

6. K výroku rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr neshledal, že by ve věci určení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení Navrhovateli rozhodl věcně nesprávně z důvodů namítaných Navrhovatelem, a proto potvrzuje závěr z Nálezu, že po zohlednění námitky promlčení, kterou Instituce v řízení důvodně vznesla, a po zúčtování plnění stran neplatné smlouvy o životním pojištění nemůže Navrhovateli z titulu bezdůvodného obohacení z neplatné smlouvy přiznat žádné plnění.

Finanční arbitr není příslušný k řešení úrazového pojištění (pojištění smrti následkem úrazu a pojištění trvalých následků úrazu včetně progresivního plnění, pojištění doby nezbytného léčení tělesného poškození úrazem), pojištění závažných onemocnění a pojištění zproštění od placení pojistného sjednaných v Pojistné smlouvě.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

Poučení:

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (*in případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá nález právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra*).

Podle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce 79sgrxq
Instituce – datová schránka zástupce 5pcgssn

